

**Tilannekatsaus:
Vammaispalvelulain muuttamista
koskevien esitysten valmistelu
Yksilöllisyys kehitysvammaisten ihmisten
asumisessa -selvityksen esittelytilaisuus
21.9.2023**

**Kaarina Tuokko, erityisasiantuntija
Sosiaali- ja terveysministeriö**

Uusi vammaispalvelulaki

- Lain tarkoituksena on edistää ja tukea vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, itsemääräämisoikeutta, itsenäistä elämää ja osallisuutta sekä turvata laadukkaat ja yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut.
- Uuden lain myötä palvelut järjestetään kaikille vammaisille henkilöille saman lain perusteella. Palvelut myönnetään vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen, ei diagnoosin perusteella.

Muutama asumisen kannalta keskeinen nosto:

- Erilliset lapsen asumisen tukea koskevat säännökset, jotka turvaavat palvelut tarvittaessa ympäri vuorokauden ensisijaisesti omaan kotiin tai tarvittaessa perhehoidossa tai enintään seitsemän lapsen ryhmäkodissa.
- Valmennus mm. itsenäisessä elämässä tarvittavien taitojen opetteluun ja elämän muutostilanteisiin valmistautumiseen (esim. muutto pois vanhempien luota)
- Vaativa moniammatillinen tuki, jonka avulla voidaan mm. tukea vammaisen henkilön mahdollisuuksia siirtyä aikaisempaa kevyempään asumisratkaisuun

Hallitusohjelmakirjaus

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan

”Uusi vammaispalvelulaki siirretään tulemaan voimaan 1.10.2024. Hallitus käynnistää kiireellisesti lainvalmistelun, jonka tarkoituksena on turvata vammaisten oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus. Priorisoidaan uuden vammaispalvelulain valmistelua lainvalmisteluprosessissa. Huomioidaan uuden vammaispalvelulain valmistelussa vammaispalvelulain 675/2023 eduskuntakäsittelyn aikana tehdyt lisäykset. Lainvalmistelun kustannusvaikutus nykytilanteeseen verrattuna saa olla 100 miljoonaa euroa vuosittaisia menoja kasvattava valtiovarainministeriön arvion mukaan.”

Tavoitteet

- Hallitus esittää vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämistä ja sen myötä erillisen, vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista koskevan kiireellisen lainvalmistelun käynnistämistä, jonka tarkoituksena on turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen, palveluiden saatavuus ja hyvinvointialueiden mahdollisuus rahoittaa uudistus.
- Voimaantuloa ehdotetaan lykättäväksi alkuperäisestä ajankohdasta 1.10.2023. Esityksen mukaan lait tulisivat voimaan 1.1.2025 hallitusohjelmassa mainitun 1.10.2024 sijasta. Voimaantulo vuodenvaihteessa helpottaa palveluiden järjestämistä, tietojärjestelmämuutosten tekemistä, hyvinvointialueiden rahoitusta sekä vammaispalveluiden tilastointia. Lisäksi se antaa lisää aikaa säännösmuutosten huolelliselle valmistelulle ja vaikutusten arvioinnille.
- Soveltamisalan tarkentamista koskevan esityksen tarkoituksena on löytää ratkaisuja sille, miten vammaispalvelulain soveltamisalaa voidaan tarkentaa niin, että laki säilyy vammaisille henkilöille tarkoitettuna sosiaalihuollon erityislakina ja sen palvelut kohdistuvat vain niitä välttämättömästi tarvitseville vammaisille henkilöille.
- Voimaantulon lykkäämistä koskeva esitys eduskunnan käsiteltävänä

Taustaa

- Tällä hetkellä voimassa oleva vammaispalveluja koskeva erityislainsäädäntö on 1970- ja 1980-luvuilta. Tarkoituksena mm. edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.
- Lait korvataan uudella vammaispalvelulailla (Vammaispalvelulaki 675/2023), jonka tämänhetkinen voimaantulo on 1.10.2023, ja jonka voimaantuloa on tarkoitus lykätä.
- Kyseessä on sosiaalihuollon erityislaki, jota sovelletaan vain viimesijaisesti, jos sosiaalihuoltolain yleislainsäädännön tai muun lainsäädännön mukaiset palvelut eivät ole riittäviä tai sopivia.

Taustaa: soveltamisala

- Hyväksytyn vammaispalvelulain eduskuntakäsittelyn aikana lakiesitys muuttui joiltain osin merkittävästi, ja eräs suuri muutos on ns. ikääntymisrajauksen poistaminen. Vammaisen henkilön määritelmään esitettiin ikääntymisrajausta, joka olisi selventänyt yleislain ja erityislain välistä suhdetta.
- Tarkoitus oli, että iäkkäiden henkilöiden palvelut olisi järjestetty pääosin sosiaalihuoltolain perusteella. Kyseessä ei kuitenkaan ollut ikäraja eikä ehdoton rajaus, vaan arvio vammaisen henkilön määritelmän täyttämisestä olisi tullut jokaisen henkilön osalta erikseen tehtäväksi.
- Voimassa olevaan vammaispalvelulakiin ei sisälly erillistä ikääntymisrajausta, pois lukien vuonna 2008 säädetty ikääntymisrajaus henkilökohtaisen avun palvelun osalta.

Soveltamisalan tarkentaminen

- Kuitenkin voimassa olevan lain lähtökohtana on, että sitä sovelletaan pääosin muihin kuin iäkkäisiin henkilöihin, sillä lakia on alun perin tarkoitettu sovellettavan erityislakina rajattuun vammaisten henkilöiden joukkoon.
- Tätä lähtökohtaa olisi kuitenkin nykyisin tarkennettava lainsäädännön tasolla, sillä väestön ikääntyessä syntyy painetta siihen, että myös vammaispalveluihin päätyy sellaisia henkilöitä, joiden palveluntarve voitaisiin turvata muun lainsäädännön, kuten sosiaalihuoltolain, perusteella.

Vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista koskeva hallituksen esitys

- Soveltamisalan tarkentamisen tarkoituksena on
 - turvata yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut vammaisille henkilöille ja varmistaa hyvinvointialueiden rahoitusperiaatteen toteutuminen,
 - pyrkiä varmistamaan lain yhtenäinen soveltaminen ja yhdenvertainen palvelujen saanti eri alueilla,
 - varata aikaa perus- ja ihmisoikeusvaikutusten sekä taloudellisten vaikutusten arvioinnille yhteistyössä tarvittavien asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa.
- Soveltamisalan tarkentamista koskevan esityksen valmistelussa otetaan huomioon muun muassa perustuslakivaliokunnan asettamat reunaehdot.

Uuden vammaispalvelulain kustannukset

- Hyväksytyn vammaispalvelulain eduskuntakäsittelyssä tehtyjen muutosten myötä uuden vammaispalvelulain toimeenpanoon varattiin teknisessä julkisen talouden suunnitelmassa 2024-2027 rahoitusta 25,2 miljoonaa euroa vuodelle 2024, 32,4 miljoonaa euroa vuodelle 2025, 35,5 miljoonaa euroa vuodelle 2026 ja 35,9 miljoonaa euroa vuodelle 2027.
- Lain kustannuksia ei kuitenkaan ikääntymisrajauksen poiston jälkeen ollut mahdollista perusteellisesti arvioida, ja ilmaan jäi epävarmuutta siitä, riittäisikö varattu rahoitus uuden lain mukaisten palvelujen toteuttamiseen.
- Hallitusohjelman mukaan uuden vammaispalvelulain kustannusvaikutus voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna saa olla 100 miljoonaa euroa vuosittaisia menoja kasvattava. Siten soveltamisalan rajauksen jälkeenkin uuden vammaispalvelulainsäädännön toimeenpanoon on käytettävissä enemmän rahoitusta kuin hyväksytyn lain perusteella on varattu (vuoden 2027 tasolla 64,1 milj. euroa enemmän).

Soveltamisalan tarkentamista koskevan esityksen aikataulu

- Voimaantulon lykkäämisen seurauksena tarkoituksena on valmistella erillinen uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista koskeva hallituksen esitys.
- Esitys annettaisiin eduskunnalle syksyllä 2024. Aikataulu tarkentuu valmistelun kuluessa.
- Esitys aikatauluineen ja valmisteluineen on riippuvainen siitä, hyväksytäänkö vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämistä koskeva esitys eduskunnassa.

stm.fi ›
@STM_Uutiset ›

Kiitos mielenkiinnosta.

